

УДК 371.134

Світлана Стеблюк

кандидат педагогічних наук, викладач економічних дисциплін,
Мукачівський кооперативний торговельно-економічний коледж,
м. Мукачеве

<https://orcid.org/0000-0002-2827-6805>
svetasteblyuk@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито методологічні підходи в моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Розглянуто сучасні наукові розвідки з означеної проблеми, перелічено методологічні підходи, що мали місце у вивченні проблем професійної освіти. Зазначено, що Стандарт вищої освіти забезпечив розробку освітніх програм, які сприяють формуванню компетентнісного фахівця. Серед компетентностей вказані такі: інтегральна, загальні, спеціальні. Метою статті є розкрити методологічні підходи в моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Завдання дослідження: з'ясувати стан проблеми у науковій літературі; виокремити та обґрунтувати методологічні підходи моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Виходячи із реалій сьогодення, законодавчої бази в галузі освіти, вивчення наукових розвідок щодо підготовки фахівців з означеної спеціальності виокремлено й сформульовано методологічні підходи та їх зміст. Серед них: компетентнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, акмеологічний. Їх комплексне поєднання, взаємодоповнення та взаємодія сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх

● *Стеблюк С.*

фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Визначено, що компетентнісний підхід дасть можливість сформувати у майбутнього спеціаліста здатність удосконалювати свою професійну діяльність упродовж життя, бути готовим до викликів, зумовлених соціально-економічними змінами; інтегративний – забезпечить поєднання економічних, фахових та суспільно-гуманітарних знань в освітньому процесі; особистісно орієнтований – дасть можливість сформувати академічно-професійні уміння і навички, розвивати креативність особистості; акмеологічний – створює індивідуально-професійний розвиток майбутнього спеціаліста, що орієнтуватиме його на постійне самовдосконалення і здатність до самореалізації, самонавчання.

Ключові слова: акмеологічний; інтегративний; компетентнісний; особистісно орієнтований; професійна компетентність.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Сьогодні професійна освіта України набуває інноваційного змісту. Підготовка майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності проводиться за новим Стандартом вищої освіти та відповідно за іншими освітніми програмами. Специальність 076 передбачає формування у молодого фахівця інтегральної, загальних й спеціальних компетентностей. Мова йде про те, що знанневий підхід до оволодіння знаннями зі спеціальності у поєднанні з уміннями і навичками повинен формувати компетентнісну особистість. До цього спонукають і законодавчі акти з проблеми підприємницької діяльності та освіти: закони України “Про вищу освіту”, “Про освіту”, “Про підприємництво”, Господарський кодекс України та інші.

Конкурентне економічне середовище вимагає від спеціалістів креативності, знань з основ підприємництва, сформованих морально-етичних цінностей. У Рекомендаціях парламентських слухань щодо професійної освіти як складової забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України поставлено важливі завдання, серед яких: професійна освіта має бути безпосередньо пов’язана з потребами економіки держави, а її якість відповідати сучасним вимогам, адже у ринкових умовах виробництва втриматися на робочому місці зможуть лише висококваліфіковані працівники, які досконало володіють сучасною професією, можуть швидко змінювати спеціалізацію,

що стане певним гарантом їх зайнятості. Світова тенденція неперервної професійної освіти (освіти впродовж життя) зумовлює необхідність цілісного розв'язання проблем розвитку трудового потенціалу, його професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації, щоб дати людині належні знання, вміння та компетентності для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається [1].

Виходячи з цього, постає потреба в активізації проведення досліджень з проблеми підготовки майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в умовах ступеневої освіти. Вивчаються методологічні основи моделі формування професійної компетентності, добираються інноваційні технології викладання у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні є низка наукових розвідок економічної підготовки спеціалістів за різними напрямками. Окремі з них: теорія і практика підприємницької освіти в розвинутих зарубіжних країнах (О. Романовський); формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки (Н. Баловсяк); застосування засобів мультимедіа у процесі підготовки економістів у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації (Н. Іщук); формування професійної компетентності у майбутніх фахівців економіки та підприємництва в процесі вивчення економічних дисциплін (Т. Фурман); розвиток страхового підприємництва в регіоні (на матеріалах Закарпатської області) (Р. Бачо); сучасні підходи до формування професійних компетенцій фахівців торговельно-економічного профілю (Н. Трішкіна).

Вивчаючи зарубіжний досвід з проблеми підприємницької діяльності, О. Романовський дійшов важливого висновку: освіта в провідних економічно розвинутих зарубіжних країнах має векторну підприємницьку орієнтацію, тобто: учні середніх шкіл і студенти вищих навчальних закладів незалежно від обраної спеціальності отримують початкову підприємницьку підготовку при вивченні майже всіх предметів. Концепція підприємницької освіти ґрунтується на тому, що для ефективної організації такої освіти необхідно, щоб уся освіта була зорієнтована на розвиток у громадян підприємницьких якостей, незалежно від обраної ними професії чи спеціальності, а підприємницький зміст – елемент

підприємницької підготовки – був присутній в усіх закладах освіти, в усіх освітніх програмах та дисциплінах [2, с. 28].

Визначено [3] виклики, які мають бути враховані в підготовці майбутніх фахівців: невизначеність майбутнього; стрімкі технологічні зміни; загострення конкуренції; орієнтація на формування попиту, а не його вивчення; миттєве обслуговування клієнтів через Інтернет, політична нестабільність; інформаційний “бум”; необхідність постійних змін та ін.

Ураховуючи інтеграцію України в європейський (світовий) економічний простір, практику підготовки підприємців за кордоном, виклики сьогодення, погоджуємося з думкою про “необхідність розробки нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців з товарознавства, переорієнтації професійних цінностей, переосмислення мети, змісту й технологій навчання для забезпечення формування управлінської компетентності, толерантності, культури спілкування, що необхідно будь-якому сучасному фахівцю, зокрема товарознавцю, професійна діяльність якого потребує постійної взаємодії у сфері “людина-людина” [4, с. 330].

Наша наукова розвідка спрямована на дослідження теоретичних та методичних засад формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в умовах ступеневої освіти. Для з’ясування моделі щодо означеної проблеми нами вивчалися методологічні підходи.

Мета статті: розкрити методологічні підходи в моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в системі ступеневої освіти. Завдання дослідження: з’ясувати стан досліджуваної проблеми у науковій літературі; виокремити та обґрунтувати методологічні підходи моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Науковцями розроблено різні методологічні підходи до підготовки конкурентоспроможного фахівця: компетентнісний (О. Булаченко, О. Глузман, Т. Григорчук, Р. Костенко, Г. Селевко, Т. Столяренко,

М. Теловата та ін.), системний (Є. Іванченко, О. Повідайчик, Т. Поясок, Л. Хоружа, О. Шевчук та ін.), синергетичний (О. Вознюк, С. Коломієць, А. Рідкодубська, Н. Шульга та ін.), особистісно орієнтований (І. Бех, М. Євтух, О. Пехота, О. Шевчук та ін.), комунікативний (В. Любашина, М. Прищак, І. Ромащенко та ін.), антропологічний (І. Аносов, В. Приходько, М. Швед та ін.), антропоцентричний (Л. Лідак, К. Ушинський та ін.), акмеологічний (А. Деркач, О. Дубасенюк, Л. Рибалко та ін.).

Виходячи із реалій сьогодення, законодавчої бази в галузі освіти, вивчення наукових розвідок щодо підготовки фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, нами сформульовано такі методологічні підходи.

1. Компетентнісний. Компетентний: який має достатні знання в будь-якій галузі; який з чимось добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований. Компетенція: добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень будь-якої організації, установи, особи [5, с. 443].

Ми поділяємо думку [6, с. 243], що “компетентнісний підхід передбачає не просту трансляцію знань, умінь і навичок від викладача до студента, а формування у майбутніх фахівців професійної компетентності, а професійна компетентність є інтегральною характеристикою особистості, що визначає здатність вирішувати професійні проблеми і типові професійні завдання, які виникають в реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей і нахилів”.

За дослідженням Т. Столяренко, під компетентністю може розумітися стійка здатність виконувати певний вид діяльності, яка охоплює: глибоке розуміння сутності виконуваних завдань і вирішуваних проблем; гарне знання досвіду в кожній конкретній галузі економіки; активне оволодіння найкращими досягненнями цієї галузі; вміння обирати засоби та способи дії, адекватні конкретним обставинам місця й часу; вміння здобувати інформацію для розв’язання певної проблеми, аналізувати її, висувати гіпотези щодо вирішення проблеми, робити необхідні узагальнення, встановлювати статистичні закономірності, робити аргументовані висновки, застосовувати отримані

результати для виявлення і розв'язання нових проблем; почуття відповідальності за досягнуті результати; здатність учитися на помилках розглядати альтернативні рішення, вносити корективи в процес досягнення цілей [7, с.124].

Запровадження компетентнісного підходу передбачає зміщення акценту з одержання знань, формування умінь і навичок на здатність діяти в межах визначених компетенцій. Ми дотримуємося більш широкого розуміння означеної дефініції: компетентність охоплює не тільки когнітивну та операційно-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову, містить результати навчання, систему ціннісних орієнтацій, тому компетентності формуються не тільки під час навчання, а й під впливом родини, друзів, роботи, політики, релігії тощо [8].

Означений підхід дасть можливість сформувати у майбутнього фахівця здатність удосконалювати свою професійну діяльність упродовж життя, бути готовим до викликів, зумовлених соціально-економічними змінами, динамікою ринку праці тощо. Цьому сприятимуть інноваційні методи викладання в закладах освіти: інтерактивні, методи розвитку критичного мислення та ін.

2. Особистісно орієнтований. Компетентнісний підхід вимагає, на наш погляд, особистісно орієнтованого навчання, що являє собою “процес психолого-педагогічної допомоги дитині в становленні її суб'єктності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні” [9, с. 34]. За словами дослідників [9, с. 34], сьогодні робляться спроби побудови іншої особистісно орієнтованої системи навчання. Вона спирається на такі вихідні положення:

пріоритет індивідуальності, самоцінності, самобутності дитини як активного носія суб'єктного досвіду;

при конструюванні та реалізації освітнього процесу потрібна особлива робота вчителя на виявлення суб'єктного досвіду;

розвиток учня як особистості (його соціалізація);

головним результатом учіння повинно бути формування пізнавальних здібностей на основі оволодіння відповідними знаннями та уміннями.

Особистісно орієнтований підхід дасть нам можливість розв'язати такі завдання: формування академічно-професійних умінь і навичок; розвиток креативності особистості як важливого чинника для майбутньої професійної діяльності у конкурентному середовищі; розвиток європейських цінності в умовах зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз наукових джерел свідчить про різні підходи до формулювання поняття особистості, виходячи з предмета дослідження (І. Бех, В. Кремень, С. Максименко, І. Маноха, Т. Титаренко та ін.). В. Рибалкою узагальнено поняття особистості з різних точок зору: а) розгляд її у ролі еталону соціалізації, психічного розвитку молоді, професіоналізму; б) розуміння сутнісного визначення особистості як продуктивного процесу, тобто як певної особистісно зорієнтованої мисленнєвої діяльності, власне персонологічного мислення з його специфічними мотивами, змістом, цілепокладанням, способами, прийомами, операціями, результатом розв'язання відповідних задач; в) емоційне переживання процедури досягнення логічно вдалих визначень, що постають в образному, вербальному чи схематичному вигляді [10, с. 89].

У новій філософії освіти, за В. Кременем, “особистість постає соціокультурною істотою, яка постійно розвивається разом з оточуючою їй культурною системою... Особистість – це неповторне – не тільки в межах обмеженого цілого, але й загалом, принципово – людське створіння, унікальний мікрокосм, ... суб'єкт і носій оновлених духовно-моральних цінностей...” [11, с. 138].

Сформувати сучасну креативну особистість, на наш погляд, можливо за умови удосконалення традиційної технології навчання у поєднанні з інноваційними, як-от: проектні, створення ситуацій успіху, моделювання ситуацій тощо.

3. Інтегративний. Концепцією Нової української школи передбачено інтегративний підхід в освітньому процесі. Враховуючи принцип наступності у навчанні, вважаємо, що для формування компетентнісного фахівця означений підхід має бути складовою моделі формування особистості за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Нами передбачається поєднання економічних, фахових та суспільно-гуманітарних знань, що забезпечить виокремлення

академічно-професійного компоненту для дослідження. Це дасть можливість спроектувати і сконструювати професійно-орієнтоване навчання, яке спрямоване на формування компетентностей та морально-етичних якостей, що забезпечить виконання професійних обов'язків. В основі реалізації інтегративного підходу є поєднання різних методів навчання, індивідуальної та групової роботи, що сприятиме кращому засвоєнню теоретичного матеріалу з фахових дисциплін, економічних зокрема.

4. Акмеологічний. З позиції акмеологічного підходу готовність майбутнього фахівця до професійної самореалізації забезпечується стимулюванням досягнення "акме", формуванням майстерності та професіоналізму. Розвиток процесів самостійності людини активно відбувається у професійній підготовці. Основною ідеєю теорії та методики професійної освіти є створення умов для розкриття і розвитку внутрішнього потенціалу кожного майбутнього фахівця, формування його позитивної "Я"-концепції у процесі опанування основ професійної діяльності. Переведення резервного потенціалу зі стану потенційного до актуального, набуття особистісно-професійної зрілості, формування професіоналізму, стимулювання досягнення "акме" є орієнтирами докорінних змін професійної підготовки майбутніх фахівців у сучасній вищій школі [12, с. 1].

Оскільки, нами вивчається проблема підготовки майбутніх підприємців, фахівців торговельної та митної сфер за ступеневою освітою, то завдяки означеному підходу можна забезпечити індивідуально-професійний розвиток майбутнього спеціаліста, що орієнтуватиме його на постійне самовдосконалення і здатність до самореалізації, самонавчання. На наш погляд, єдність професійного виховання і саморозвитку в комплексі дасть можливість сформувати європейські морально-етичні цінності.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, нами з'ясовано стан досліджуваної проблеми у науковій літературі. Вченими запропоновано різні методологічні підходи

для підготовки фахівця: компетентнісний, системний, синергетичний, особистісно орієнтований, комунікативний, антропологічний, антропоцентричний, акмеологічний та ін. Згідно із законодавчою базою в галузі освіти, науковими розвідками щодо підготовки фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності нами визначено такі методологічні підходи: компетентнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, акмеологічний. Припускаємо, що взаємоповнення та взаємодія визначених нами означених підходів сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у подальшій розробці моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в умовах ступеневої освіти.

Список використаних джерел

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України: проблеми та шляхи вирішення” : Постанова Верховної Ради України від 7 вересня 2016 року № 1493-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1493-19>)
2. Романовський О. О. Теорія і практика підприємницької освіти в розвинутих зарубіжних країнах : автореф. ... док. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2003. 39 с.
3. Касич А. О. Компетентнісний підхід як основа підготовки конкурентоспроможних фахівців зі спеціальності “менеджмент”. *Ефективна економіка*. 2018. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6445>
4. Клімова А. М. Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців з товарознавства в системі професійної освіти / Професійна освіта : теоретичні та прикладні аспекти формування компетентності майбутніх фахівців : монографія. Переяслав-Хмельницький, 2016. Част. 1. С. 327–383.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гловн. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2001. 1440 с.
6. Рудніцька К. В. Сутність понять “компетентнісний підхід”, “компетентність”, “компетенція”, “професійна компетентність” у світлі сучасної

освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського університету. "Педагогіка. Соціальна робота"*. 2016. Випуск 1 (38). С. 241–243.

7. Столяренко Т. Л. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх економістів. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. В. І. Євдокимова, О. М. Микитюка. Харків : ХНПУ, 2014. С. 120–128.

8. Глузман О. В. Базові компетентності : сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 51–61.

9. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, та ін. Київ : А.С.К., 2004. 256 с.

10. Рибалка В. Формули особистості і персоно логічне мислення. Психологія суспільства. 2013. № 4. С. 88–100

11. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі : монографія. 2-ге вид. Київ : Т-во "Знання" України, 2011. 520 с.

12. Рибалко Л. С. Акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя : автореф. дис. ... док. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2008. 45 с.

References

1. *Postanova Verhovnoyi Rady Ukrainy Pro Rekomendaciyi parlamentskykh sluxan na temu: "Profesijna osvita yak skladova zabezpechennya kvalifikovanogo kadrovogo potencialu Ukrainy: problemy ta shlyaxy vyrishennya"* [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on the Recommendation of the Parliamentary Hearings on the topic : "Professional education as a component of ensuring the qualified personnel potential of Ukraine: problems and solutions"] from September 7, 2016. 1493-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1493-19> [in Ukrainian]

2. Romanovs'kii O. O. (2003). *Teoriya i praktyka pidpryyemnyczkoyi osvity v rozvynutyh zarubizhnyh krayinah* [Entrepreneurship education theory and practice in the developed foreign countries] : avtoref. ... doktora ped. nauk : 13.00.01. Kyiv, 39 p. [in Ukrainian]

3. Kasych A. O. (2018). *Kompetentnisnyj pidhid yak osnova pidgotovky konkurentospromozhnyh fahivciv zi specialnosti "menedzhment"* [Competency approach as the basis of training of competitive specialists in the specialty "management"]. *Efektivna ekonomika*. (7). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6445> [in Ukrainian]

4. Klimova A. M. (2016). *Formuvannya upravlinskoyi kompetentnosti majbutnix fahivciv z tovaroznavstva v systemi profesijnoyi osvity. Profesijna osvita : teoretychni ta prykladni aspekty formuvannya kompetentnosti majbutnix fahivciv* [Formation of managerial competence of future specialists in commodity research in the system of vocational education]. *Profesijna osvita: teoretychni ta prykladni aspekty formuvannya kompetentnosti majbutnix fahivciv : kolektyvna monografiya*. Chast. 1. Pereyaslav-Khmelnyczkyi P. 327–383. [in Ukrainian]
5. *Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language] / Uklad. i golovn. red. V. T. Busel. K. : Irpin: VTF “Perun”, 2001. 1440 p. [in Ukrainian]
6. Rudniczka K. V. (2016). *Sutnist ponyat “kompetentnisnyj pidhid”, “kompetentnist”, “kompetenciya”, “profesijna kompetentnist” u svitli suchasnoyi osvitnoyi paradygmy* [The meaning of the concepts of “competence approach”, “competence”, “professional competence” in the light of the modern educational paradigm]. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo universytetu. Seriya: “Pedagogika. Socialna robota”*. [Scientific herald of Uzhgorod University. Series: “Pedagogy. Social work”]. Vypusk 1 (38). P. 241–243. [in Ukrainian]
7. Stolyarenko T. L. (2014). *Kompetentnisnyj pidhid do pidgotovky majbutnih ekonomistiv* [Competency approach to the training of future economists]. *Zasoby navchalnoyi ta naukovo-doslidnoyi roboty*. Kharkiv, P. 120–128. [in Ukrainian]
8. Hluzman O. V. (2009). *Bazovi kompetentnosti: sutnist ta znachennya v zhyt-tyevomu uspihu osobystosti* [Basic competencies: the essence and importance in the vital success of the individual]. *Pedagogika i psykholohiya* [Pedagogy and psychology] (2). P. 51–61. [in Ukrainian]
9. *Osvitni tehnologiyi* [Educational technologies] (2004). O. M. Pehota, A. Z. Kiktenko, O. M. Lyubarska ta in. Kyiv, 256 p. [in Ukrainian]
10. Rybalka V. (2013). *Formuly osobystosti i persono logichne myslennya* [Formulas of personality and personal logical thinking]. *Psykholohiya suspilstva* [Psychology of society]. (4). P. 88–100 [in Ukrainian]
11. Kremen V. H. (2010). *Filosofiya lyudynocentryzmu v osvitnomu prostori* [The philosophy of human-centeredness in the educational space] : monograph. Kyiv, 520 p. [in Ukrainian]
12. Rybalko L. S. (2008). *Akmeologichni zasady profesijno-pedagogichnoyi samorealizaciyi majbutnogo vchytelya* [Akmeological bases of vocational and pedagogical self-realization of the future teacher] : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Kharkiv. 45 p. [in Ukrainian]

Svetlana Stebljuk. Methodological Approaches in Model Forming of Professional Competence in Future Specialists in Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities

The article reveals the methodological approaches in the model formation of professional competence in future specialists in entrepreneurship, trade and exchange activities. Modern scientific investigations on the mentioned problem are considered, the methodological approaches that took place in studying the problems of vocational education were listed. It is noted that the Standard of Higher Education provided the development of educational programs that promote the formation of a competent specialist. Types of competences include: integral, general, special. The purpose of the article is to reveal methodological approaches in the model formation of professional competence in future specialists in entrepreneurship, trade and exchange activities. Objectives of the study: to find out the state of the research problem in the scientific literature; to identify and substantiate the methodological approaches of the model formation of professional competence in future specialists in entrepreneurship, trade and exchange activities. Proceeding from the realities of the present, the legislative framework in the field of education, the study of scientific research on the training of specialists in entrepreneurship, trade and exchange activities, the methodological approaches and their content are formulated. Among them: competent, personally oriented, integrative, acmeological. Their complex combination, complementarity and interaction will contribute to the formation of professional competence in future professionals in entrepreneurship, trade and exchange activities. It is determined that a competent approach will enable the future specialist to develop the ability to improve his professional life during his life, to be prepared for challenges caused by socio-economic changes; personally oriented - will give an opportunity to form academic and professional skills; it will help to develop creativity of the individual; integrative will provide a combination of economic, professional and socio-humanitarian knowledge in the educational process; acmeological - creates the individual and professional development of a future specialist, which will orient him to constant self-improvement and the ability to self-fulfillment, self-education.

Key words: acmeological; integrative; competency; personally oriented; professional competence.